

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)

«20» листопада 2020р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за освітньою програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему «Обґрунтування перспектив розвитку олійно-жирової галузі на
макрорівні»

Виконавець:

студентка факультету економіки та управління
підприємництвом

Монастирліу Юлія Іллівна _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Янковий Володимир Олександрович _____

ОДЕСА-2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ.....	5
1.1. Поняття та сутність галузі та галузевої структури як економічних категорій.....	5
1.2. Характеристика олійно-жирової галузі та її розвиток в Україні	10
1.3. Законодавчо-нормативне забезпечення олійно-жирової галузі та закордонний досвід	15
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКА РИНКУ ОЛІЙНО-ЖИРОВИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ.....	24
2.1. Сучасний стан олійно-жирової галузі.....	24
2.2. Аналіз олійно-жирової галузі світу та місце України в ньому	34
2.3. Перспективи України як експортера олійно-жирових виробів.....	41
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	50
3.1. Визначення проблем та обґрунтування шляхів підвищення ефективності функціонування олійно-жирової галузі в Україні	50
3.2. Прогнозування розвитку олійно-жирової галузі України	60
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність теми. Олійно-жирова галузь є особливо важливою для України, тому що її ефективне функціонування має першочергове значення для забезпечення продовольчої та енергетичної безпеки держави, з одного боку, та економічної складової, з іншого боку. Це пов'язано з тим, що Україна сьогодні є одним з найбільших гравців на світовій платформі рослинних олій та займає лідируючі позиції за обсягами експорту олійних культур.

Проте, є моменти, які наразі потребують невідкладної уваги фахівців, такі як: зміна кліматичних умов, утилізація відходів від виробництва, технічне переоснащення, недостатність державних коштів та інші.

Отже, розвиток даної галузі вимагає пошуку шляхів підвищення рівня ефективності існуючих ресурсів, у зв'язку з чим особливої актуальності набувають аналіз тенденцій сучасного стану галузі та визначення перспектив розвитку.

Серед авторів, які займалися вивченням питання розвитку олійно-жирової галузі, є такі науковці як: Онищенко О. В., Снеткова А. В., Лозовський О. М., Макаренко О. Г., Заїнчковський А.О., Швед Т. В., Рудік Н. М., Фещенко Н. М., Жадан Т. А., Казанджі А. В. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз стану олійно-жирової галузі, виявлення перспектив її розвитку та прогнозування майбутнього стану.

Завдання дослідження:

- дослідити олійно-жирову галузь та її розвиток в Україні;
- з'ясувати законодавчо-нормативне забезпечення галузі;
- проаналізувати сучасний стан олійно-жирової галузі України;
- провести оцінку стану розвитку галузі в світі та роль України в світовому просторі;
- виявити перспективи України як експортера олійно-жирових виробів;
- визначити проблеми та обґрунтувати шляхи підвищення ефективності функціонування олійно-жирової галузі в Україні;

- розробити прогноз розвитку олійно-жирової галузі України.

Об'єкт дослідження – олійно-жирова галузь, її стан та перспективи розвитку.

Предмет дослідження – обґрунтування та прогнозування перспектив розвитку олійно-жирової галузі.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовувалися наступні методи: аналіз і синтез; системний аналіз; табличний (графічний) метод; спостереження; порівняння; балансовий метод; метод побудови трендів; економіко-математичного моделювання.

Для розрахунку прогнозів розвитку олійно-жирової галузі були використанні наступні програмні продукти:

- Microsoft Excel – для розрахунку даних, представлених в табличній формі та побудови трендів;
- STATISTICA 7 від StatSoft – для прогнозування обсягу валового збору соняшника за допомогою виробничої функції Кобба-Дугласа.

Інформаційною базою проведеного дослідження слугували: статті з даної тематики спеціалізованих періодичних видань, законодавчі та нормативні акти, аналітичні звіти, статистичні дані Державної служби статистики України (УКРСТАТ), асоціація виробників «Укроліяпром», інформаційно-аналітичне агентство «АПК-Інформ».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (57 найменувань) та одного додатку. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 25 рисунків, 6 формул та рівнянь.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами здійсненого дослідження опубліковано статтю «Сучасний стан та перспективи виробництва соняшника в Україні» у збірнику наукових праць «Науковий вісник Одеського національного економічного університету».

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження було здійснено наступні висновки:

1. Згідно законодавства України, під поняттям «галузь» слід розуміти сукупність усіх виробничих одиниць, які здійснюють переважно однакові або подібні види виробничої діяльності. В свою чергу галузева структура визначає склад галузей і співвідношення між ними та формується шляхом групування господарюючих суб'єктів в однорідні за своїм складом групи, пов'язані схожими функціональними характеристиками.

2. Традиційно галузі народного господарства поділяються на дві великі сфери: невиробничу сферу і сферу матеріального виробництва. Але, для більш детального опису економіки, в Україні сформован Державний класифікатор видів економічної діяльності.

3. Харчова промисловість є однією з найважливіших галузей промисловості України, а підприємства олійно-жирового комплексу входять до першої п'ятірки галузей харчової промисловості за обсягами виробництва та займає одне з провідних місць у формуванні внутрішнього ринку продовольства та структурі валютних надходжень.

4. Протягом років незалежності олійно-жирова галузь в Україні пройшла в своєму розвитку декілька етапів - від занепаду до підйому. Прийнято вважати, що розвиток олійно-жирового комплексу України почався з прийняттям Закону України № 1033-XIV «Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур» у 1999 р., в якому було встановлено експортне мито в розмірі 23 %. На сьогоднішній день ставка мита складає 10 %. Такі заходи дозволили переорієнтувати структуру експорту олійно-жирового комплексу від сировинної до готової продовольчої продукції та зробити Україну світовим лідером з виробництва та експорту соняшникової олії.

5. Реалізація зовнішньоекономічної діяльності підприємств олійно-жирового комплексу передбачає відповідне організаційно-економічне забезпечення, де основна роль належить державі, яка зобов'язана створити

відповідне правове поле як для забезпечення продовольчої безпеки так і для нарощення експортного потенціалу країни.

6. Законодавча база України на сьогоднішній день характеризується складністю, а іноді навіть і невизначеністю. Відкритим залишається питання щодо встановлення експортного мита на ріпак та сою, недосконалим є законодавче забезпечення обігу генномодифікованої продукції в Україні, негармонізованими є вітчизняні стандарти якості олійно-жирової продукції з міжнародними та європейськими виробниками, що особливо актуально в нинішніх процесах євроінтеграції України.

7. Олійно-жирова галузь України представлена 64 переробними підприємствами, 48 олієекстракційними заводами, включає 16 терміналів у 6 портах, має елеваторні комплекси та розбудовану логістику. Основу пропозиції ринку олієнасіння та виробництва олійно-жирової продукції формує три основні культури: соняшник, соя та ріпак, однак роль їх нерівнозначна. Виробництво олійних культур в Україні все ж таки більше зорієнтовано на соняшник, який складає переважну масу сировини для промислового виробництва.

8. Наразі в Україні соняшник залишається домінуючою олійною культурою, який має найвищу рентабельність серед основних видів продукції сільського господарства.

9. Збільшення виробництва та попиту на продукцію олійно-жирової галузі супроводжується жорсткою конкуренцією між підприємствами на внутрішньому ринку. Основною формою конкурентної боротьби є об'єднання підприємств та формування великих холдингів. Так, беззаперечним лідером з виробництва олійно-жирових виробів на території України є вертикально-інтегрована компанія «Кернел».

10. Взагалі виробництво насіння олійних культур характеризується високою концентрацією. Понад 80% світового виробництва сої отримують у США, Бразилії та Аргентині, а майже 90% світового виробництва ріпаку в країнах ЄС, Китаї, Канаді та Індії. Світові плантації олійних пальм майже на

90% зосереджені в Малайзії та Індонезії. Світове виробництво соняшнику зосереджено в ЄС, Україні, Росії та Аргентині (70%), а арахіс та бавовна - у Китаї, Індії та Пакистані (60%).

11. Якщо аналізувати структуру загального експорту продукції харчової промисловості, то на насіння олійних культур та олійну продукцію припадає майже половина від загального. За підсумками 2019 року Україна продовжує нарощувати свої обсяги експорту. Наразі соняшникова олія експортується понад у 90 країн світу. При цьому основним покупцем української соняшникової олії традиційно є Індія.

12. Варто зазначити, що незважаючи на щорічне зростання експорту олійних виробів, потреби внутрішнього ринку України забезпечуються у повному обсязі відповідно до заявок торговельної мережі. Споживається приблизно 10% виробленої соняшникової олії, та приблизно 90% її поставляється на експорт. Очікується, що у 2020/21 МР України залишиться світовим лідером з експорту олії соняшникової.

13. Наразі основними проблемами олійно-жирової галузі в Україні є: засуха, фальсифікація рослинних олій, дефіцит елеваторних потужностей та нераціональне використання відходів. Тому дуже важливо для розвитку ринку рослинних олій впровадження таких заходів: залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій та розробки спільних інвестиційних проектів; впровадження системи управління якістю, яка б відповідала міжнародним європейським стандартам; вдосконалення системи регулювання нижньої і верхньої межі закупівельних цін; а також визначити стратегічні напрями для розвитку виробництва олійної продукції та створити механізм безвідходного виробництва на підприємствах.

14. Ще одним елементом на шляху розвитку зазначеної галузі є прогнозування. Прогнозування використовує різні методи, які допомагають знайти найоптимальніші напрями економічного розвитку засобами математичного моделювання. Одним з таких методів є балансовий метод, сутність якого полягає в тому, що план розвитку регіону, галузі обґрунтовується шляхом попереднього складання балансів (матеріальних,

трудових, фінансових), що включають у себе потреби господарства в ресурсах і джерелах задоволення цих потреб.

15. Олійно-жирова галузь, зокрема, рослинні олії, підпорядковується наступному балансовому рівнянню: виробництво = зміна запасів на кінець року + експорт + втрати, витрати на нехарчові цілі + фонд споживання – імпорт.

16. Прогнозування показників за балансовим методом показало, що агреговане виробництво рослинної олії в Україні у 2021 році, в порівнянні з 2019 роком збільшиться на 31,56% та складе 8213,6 тис т; при цьому, дефіцит запасів зменшиться до рівня -3,3 тис т; імпорт зросте до показника 283,1 тис т; експорт збільшиться на 20,42%, що складатиме 8000,9 тис т у 2021р; втрати та витрати на нехарчові цілі сягнуть значення 22,5 тис т, що менше в порівнянні з 2019 роком на 13,46%; при цьому також зменшиться фонд споживання рослинних олій (481,5 тис т, на відміну 505 тис т).

17. Окрім прогнозування обсягу виробництва рослинної олії, в олійно-жировій галузі окрему роль необхідно приділити саме прогнозуванню обсягу виробництва сировини, так як перше на пряму залежить від другого. Тому, прогнозування обсягів виробництва соняшнику, є одним з найважливіших показників галузі, що потребують уваги спеціалістів.

18. За допомогою функції Кобба-Дугласа можна прогнозувати обсяги виробництва, оцінювати ефективність виробництва та використання окремих виробничих факторів, визначати можливість взаємозаміни факторів виробництва, оцінювати масштаб виробництва та його вплив на ефективність виробництва, виявляти вплив НТП на процеси виробництва.

19. Аналіз виробничої функції Кобба-Дугласа показав, що найбільш вагомий вплив на валовий збір соняшнику здійснюють такі фактори, як розмір посівних площ та урожайність. Показник оплати праці в даній виробничій функції є не еластичним, тому на показник валового збору майже не впливає.

20. При цьому, точковий прогноз, проведений за допомогою програми STATISTICA, показав, що виробництво соняшнику в Україні у 2021 році сягне

цифри 17649,099 тис. т, інтервальний прогноз показав відхилення данного показника на $\pm 428,472$ тис т, з вірогідністю 95%.

21. Даний прогноз підтвердив точковий прогноз розміру валового збору соняшнику на базі тренду експоненціального типу, який показав, що цей показник у 2021 р. буде складати 17763,622 тис т, що свідчить про високу точність отриманих показників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пасінович І. І. Підходи до структуризації економіки та роль фінансових потоків у структурних змінах. *Європейські перспективи*. 2016. №1. URL: file:///C:/Users/%D0%A8%D0%BF/Downloads/evpe_2016_1_5.pdf (дата звернення: 15.05.2020).
2. Галузева структура економіки. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidru4niki.com/13070107/rps/galuzeva_struktura_ekonomiki (дата звернення: 15.05.2020).
3. Карасьов Н.А. Поняття галузі і закономірності її формування і функціонування. *Економіка*. 2011. URL: <http://epi.cc.ua/ponyatie-otrasli-zakonomernosti-formirovaniya.html> (дата звернення: 14.05.2020).
4. Господарський кодекс України № 436-IV. Верховна Рада України. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/paran1710#n1710> (дата звернення: 17.05.2020).
5. Олійно-жирова промисловість: традиції та інновації. Вітчизняний та світовий досвід : наук.-допом. бібліогр. покажч. / упоряд. Т. П. Фесун ; Наук.-техн. б-ка; Нац. ун-т харч. технологій. Київ : НУХТ, 2019. 185 с.
6. Гнатюк О. Характеристика олійно-жирового комплексу України. *Суспільна географія України та світу*. URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/275-harakterystyka-oliyno-zhyrovogo-kompleksu-ukrainy> (дата звернення: 18.05.2020).
7. Маркетинговий потенціал інновацій у олійно-жировому підкомплексі: стан ринку, створення вартості, конкурентоспроможність: монографія. / за ред. В.В. Луцяк та ін. Вінниця: ВНАУ. 2020. 221 с.
8. Качан Є. П. Регіональна економіка: навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2008. 800 с.
9. Пістун М. Д., Гуцал В. О., Провотар Н. І. Географія агропромислових комплексів: навч. посіб. Київ: Либідь, 1997. 200 с.

10. Никитюк О. В. Сучасний стан та особливості функціонування підприємств олійно-жирового комплексу. *Ефективна економіка*. 2012. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1679> (дата звернення: 01.06.2020).

11. Таршин С.І. Державне регулювання розвитку олійного виробництва в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Харків, 2004. 20 с.

12. Власенко І., Семко Т. Олійно-жирова галузь України: виклики та потенціал розвитку. *Товари і ринки*. 2019. № 3. URL: [http://tr.knute.edu.ua/files/2019/03\(31\)2019/07.pdf](http://tr.knute.edu.ua/files/2019/03(31)2019/07.pdf) (дата звернення: 21.05.2020).

13. Казанджі А. В. Управління виробничою та зовнішньоекономічною діяльністю підприємств олійно-жирового комплексу України : дис. ... канд. ек. наук : 08.00.04. Одеса, 2019. 268 с.

14. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України № 959-XII. Дата оновлення: 15.08.2020. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 23.05.2020).

15. Оперативне тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Міністерство юстиції України*. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_20086 (дата звернення: 21.05.2020).

16. Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур : Закон України № 1033-XIV від 10.09.1999. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1033-14#Text> (дата звернення: 21.15.2020).

17. Про внесення змін до деяких Законів України : Закон України № 2555-III від 21.06.2001. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2555-14#Text> (дата звернення: 21.05.2020).

18. Про внесення змін до Закону України Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур : Закон України № 2773-IV від 07.07.2005. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2773-15#Text> (дата звернення: 21.05.2020).

19. Крисанов Т. А. Інтеграція агрохарчового сектора України в єдиний нормативний простір Європейського Союзу: монографія. Київ: «Ін-т ек. та прогноз. НАН України». 2016. 368 с.

20. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України № 124-VIII. Верховна Рада України. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення: 03.06.2020).

21. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України № 1103-V від 31.05.2007. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text> (дата звернення: 03.06.2020).

22. Аграрне інформаційне агентство «Агравері» URL: <https://agravery.com/> (дата звернення: 01.06.2020).

23. Жадан Т.А. Основні етапи становлення та розвитку державної підтримки олійно-жирової галузі України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 7. URL: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/30.pdf> (дата звернення: 25.05.2020).

24. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України № 2496-VIII. Верховна Рада України. Дата оновлення: 03.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (дата звернення: 01.06.2020).

25. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України № 425-VII від 03.09.2013. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18#Text> (дата звернення: 01.06.2020).

26. Фещенко Н. М. Проблемні моменти ринку органічної сільськогосподарської продукції. *Інноваційна економіка*. 2017. № 7. С. 141-150.

27. Certification overview by country. *Organic Rules and Certification* URL: <http://organicrules.org> (дата звернення: 02.06.2020).

28. Державна підтримка виробництва органічної продукції. *Офіційний веб-портал Чернігівської обласної державної адміністрації*. URL: http://cg.gov.ua/index.php?id=1967&tp=single_page.pgp (дата звернення: 03.06.2020).

29. Конкуренція, боротьба за ринки збуту. *АПК інформ* URL: <https://www.apk-inform.com> (дата звернення: 15.07.2020).

30. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.07.2020).

31. Рудік Н. М. Особливості формування та перспективи розвитку ринку олійно-жирової продукції. *Агросвіт*. 2019. № 19. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/24_2019/9.pdf (дата звернення: 14.09.2020).

32. Насіння олійних культур: світові ринки і торгівля URL: <https://public.govdelivery.com> (дата звернення: 15.09.2020).

33. Статистичний щорічник України. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.09.2020).

34. Офіційний сайт асоціації «Укроліяпром» (2019) URL: <https://ukroilprom.org.ua/about/> (дата звернення: 15.09.2020).

35. Заїнчковський А.О., Швед Т.В. Сучасний стан вітчизняних підприємств олійно-жирової галузі в Україні. *Економіка і регіон*. 2014. № 3. С.67-71.

36. Пізняк Д. Актуальні питання співробітництва у сфері олійно-жирової промисловості України та ЄС (на прикладі Польщі). 2019 URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/konkyrs_stud/ES_19_20/robotu/14.pdf (дата звернення: 19.09.2020).

37. Эксперты назвали самое потребляемое в мире растительное масло. *Латифундист*. URL: <https://latifundist.com> (дата звернення: 20.09.2020).

38. Украина. Эксперты объяснили причины роста цен на сою и подсолнечник на мировых площадках. *Oliworld.ru* URL: <https://www.oilworld.ru/analytics/worldmarket/314414> (дата звернення: 25.09.2020).

39. Лозовський О. М. Оцінка та перспективи розвитку експортних можливостей олійно-жирової галузі України. *Економічний форум*. 2016. № 3. URL: file:///C:/Users/%D0%A8%D0%BF/Downloads/ecfor_2016_3_8.pdf (дата звернення: 29.09.2020).

40. Україна у цифрах 2019. Статистичний збірник. *Державна служба статистики України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_Ukraine%20in%20figures_u.pdf (дата звернення: 01.10.2020).

41. Статистичний щорічник України. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 02.10.2020).

42. Андрющенко-Гончаренко А. А. Перспективи розвитку експорту соняшникової олії в Україні. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра»*. (Серія «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих»). 2014. № 69. С. 8-16.

43. Скопенко Н. С. Формування та функціонування інтегрованих об'єднань в олійно-жировій галузі України. *Сучасні проблеми економіки підприємств*. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19511/01Skopenko.pdf> (дата звернення: 15.10.2020).

44. Проблеми фальсифікації оливкової олії та методи його виявлення. *Медицина труда та екологія людини*: навч. посіб. / Е. А. Муратова та ін. 2016. №1. С. 62-66.

45. Макаренко О.Г. Особливості виявлення фальсифікації олійно-жирової продукції. 2017. URL: http://sttd.com.ua/newsview/osoblivost_viyavlennya_falsifikats_olynojirovo_produkts (дата звернення: 15.10.2020).

46. Снеткова А. В. Інвестиції у необоротні активи підприємств олійно-жирової промисловості України: динаміка, проблеми та перспективи. *Економічна наука*. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2019/14.pdf (дата звернення: 14.10.2020).

47. Official site of the Information-analytical portal of APC of Ukraine "Field Online" (2019), "Submission of Financial Statements". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

48. Точка зростання. Як зробити виробництво олії ще вигіднішим?. *Аграрне інформаційне агентство «Агравері»*. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/tocka-zrostanna-ak-zrobiti-virobnictvo-olii-se-vigidnisim> (дата звернення: 16.10.2020).

49. Онищенко О. В. Інноваційні шляхи розвитку олійно-жирової галузі. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2018. № 7. URL: https://modecon.mnau.edu.ua/issue/7-2018/UKR/onyshchenko_o.pdf (дата звернення: 15.10.2020).

50. Онищенко О. В. Проблемні аспекти розвитку підприємств олійно-жирової галузі в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2017. №14. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/14-2017> (дата звернення: 01.10.2020).

51. Зінгаєва Н. Є. Сучасний стан та перспективи розвитку вітчизняного ринку соняшникової олії. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2015. №4. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/4_2015ua/3.pdf (дата звернення: 13.10.2020).

52. Проходчук І. Олійно-жирова галузь 2020: тенденції, прогнози, перспективи. URL: <https://www.growhow.in.ua/oliyno-zhyrova-haluz-2020-tendentsii-prohnozy-perspektyvy/> (дата звернення: 20.10.2020).

53. Кравченко Т. В. Проходчук І. Методи прогнозування регіонального економічного розвитку. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32610532.pdf> (дата звернення: 15.10.2020).

54. Хауштейн Г. А. Методы прогнозирования в социалистической экономике: Прогресс, 1971. 400 с.

55. Шаповал М. Новий балансовий метод як основа прогнозування розвитку економіки. *Вісник економічної науки України*. 2011. № 2. С. 200-206.

56. Янковий В.О. До проблеми вибору математичної форми виробничої функції. *Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці*. 2016. №16. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_16/3/41.pdf (дата звернення: 15.10.2020).

57. Засядько А. А. Моделювання максимізації прибутку на основі виробничої функції Кобба-Дугласа. *Інформаційні технології в економіці, екології, медицині та освіті*. 2017. № 2. С. 168-173.